

GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI THEO NỘI DUNG “THƯ GỬI THANH NIÊN” (1965) CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

DƯƠNG VĂN LĨNH*

Ngày nhận bài: 03/04/2017; ngày sửa chữa: 04/04/2017; ngày duyệt đăng: 11/04/2017.

Abstract: Training and nurturing young generation is put at the top priority of considerations of former president Ho Chi Minh when he was still alive. His desires and recommendations of nurturing and training young generation were presented in “The Letter to the Youth” (1965). Based on the contents of this letter, the article proposes some solutions for Ethics education for students of Hanoi National University of Education in the current context of education reform.

Keywords: The letter to the youth, ethics education, Hanoi National University of Education.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm đến việc giáo dục đạo đức (GDĐĐ) cho thế hệ trẻ. Đặc biệt là đào tạo, bồi dưỡng những phẩm chất đạo đức cách mạng cho học sinh (HS), sinh viên (SV) tầng lớp tri thức tương lai của đất nước. Được sự quan tâm giáo dục của Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị, xã hội, và các nhà trường, trong những năm qua, SV các trường đại học nói chung, SV Trường Đại học Sư phạm Hà Nội nói riêng đã không ngừng nỗ lực, phấn đấu, học tập, rèn luyện góp phần kế tục xứng đáng sự nghiệp cách mạng của các thế hệ cha anh, đã và đang có những đóng góp tích cực trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn một bộ phận thanh thiếu niên, HS, SV do sự tác động của xu thế “toàn cầu hóa”, của những yếu tố “văn hóa ngoại lai” đang có những biểu hiện “xuống cấp” về đạo đức. Hiện tượng “sống thử”, “sống gấp”, ăn chơi, đua đòi, lối sống buông thả, giết người, cướp của, vi phạm pháp luật đang gióng lên những hồi chuông báo động.

Do đó, việc tăng cường bồi dưỡng, giáo dục những giá trị đạo đức cách mạng, những nét văn hóa truyền thống cho HS, SV trong giai đoạn hiện nay là điều hết sức cần thiết. Qua việc phân tích những nội dung cơ bản trong “*Thư gửi thanh niên*” năm 1965 của Chủ tịch Hồ Chí Minh, căn cứ những yêu cầu về nhiệm vụ học tập, rèn luyện của SV cũng như nhiệm vụ cách mạng của nước ta trong thời kì mới, chúng tôi đề xuất một số giải pháp để GDĐĐ cho SV Trường Đại học Sư phạm Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

1. Những nội dung cơ bản trong “*Thư gửi thanh niên*” (năm 1965) của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Ngày 2/9/1965, nhân dịp kỉ niệm lần thứ 20 Cách mạng tháng Tám thành công và nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa tròn 20 tuổi, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gửi thư chúc mừng thanh niên cả nước, trong đó, Người

khen ngợi và đánh giá cao những đóng góp của thanh niên trong sự nghiệp cách mạng, Người viết: “Thanh niên ta ở miền Bắc được sự giáo dục của Đảng và sự dìu dắt của Đoàn đã tỏ ra rất xứng đáng là thế hệ của Cách mạng tháng Tám vẻ vang. Đa số các cháu thanh niên đều hăng hái thi đua trên mọi mặt trận: nông nghiệp, công nghiệp, quốc phòng, khoa học kĩ thuật, giáo dục văn hóa, y tế... các cháu thanh niên miền Nam sinh ra và lớn lên trong hai cuộc đấu tranh yêu nước... được rèn luyện thành một thế hệ thanh niên vô cùng gan dạ, thông minh, không sợ gian khổ, hi sinh, quyết chiến, quyết thắng, noi gương oanh liệt của các anh Nguyễn Văn Trỗi, Trần Văn Đương và nhiều liệt sĩ khác... quyết tâm phấn đấu, hi sinh vì Tổ quốc thân yêu, vì tiến bộ xã hội...” [1; tr 618].

Đồng thời, Người căn dặn thế hệ thanh niên cả nước là: - “Phải luôn nâng cao chí khí cách mạng “trung với nước, hiếu với dân, nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng; - Phải tin tưởng sâu sắc ở lực lượng và trí tuệ của tập thể, của nhân dân, tăng cường đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau. Nâng cao ý thức tổ chức và kỉ luật. Kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân và chủ nghĩa tự do; - Luôn trau dồi đạo đức cách mạng, khiêm tốn và giản dị. Chống kiêu căng và tự mãn...; - Ra sức học tập nâng cao trình độ chính trị, văn hóa, khoa học kĩ thuật và quân sự...; - Luôn có ý thức giáo dục thiếu niên và nhi đồng, làm gương tốt về mọi mặt cho đàn em noi theo...” [1; tr 619].

Như vậy, những nội dung mà Người căn dặn đối với các thế hệ thanh niên trong “*Thư gửi thanh niên*” (năm 1965) là những định hướng rất cơ bản để thế hệ trẻ nói chung, HS, SV nói riêng rèn luyện, trau dồi

* Học viên cao học K25 Khoa Triết học - Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

những phẩm chất đạo đức cách mạng nhằm kế thừa truyền thống đạo đức tốt đẹp của dân tộc, cũng như việc tổ chức cho HS, SV học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là một trong những biện pháp quan trọng để khắc phục sự suy thoái về đạo đức, lối sống của SV nói chung, SV Trường Đại học Sư Phạm Hà Nội nói riêng trong giai đoạn hiện nay.

2. Giải pháp tăng cường GDĐĐ cho SV Trường Đại học Sư phạm Hà Nội hiện nay

2.1. Nâng cao “chí khí cách mạng”. SV sư phạm là những giáo viên tương lai của đất nước, mang trong mình trọng trách cao cả sự nghiệp “trồng người”, do đó, cần tích cực trau dồi, rèn luyện những phẩm chất đạo đức “nhà giáo”, phải coi đây như là “gốc” của cây, “ngọn nguồn” của sông suối như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu. Đây cũng chính là quan điểm xuất phát từ yêu cầu có tính chất tiên quyết đối với SV sư phạm.

Để thực hiện tốt nhiệm vụ “vun trồng” cho thế hệ tương lai của đất nước, trước hết phải tận tụy với sự nghiệp cách mạng, phải trung thành với Đảng, với Tổ quốc, mà trước hết đòi hỏi SV sư phạm phải hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ học tập. Cần rèn luyện để lúc thuận lợi không kiêu căng, chủ quan, tự mãn, khi gặp khó khăn, gian khổ, trở ngại không hoang mang, dao động, bất kì hoàn cảnh nào cũng có ý thức và hành động đúng để hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, để bảo vệ Đảng, bảo vệ Tổ quốc; hết lòng, hết sức phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân, việc gì có lợi cho dân, dù nhỏ, cũng gắng sức làm, việc gì có hại cho dân, dù nhỏ cũng hết sức tránh.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn mong mỗi các thế hệ thanh niên sau này sẽ không chùn bước trước những khó khăn gian khổ, luôn vững chí, bền tâm vượt qua thử thách để hướng tới tương lai tốt đẹp hơn, để đóng góp tích cực và công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

2.2. Giáo dục SV trau dồi đạo đức cách mạng.

Đạo đức là bộ phận cấu thành đặc biệt trong nhân cách của con người, giúp định hướng hành vi con người. Cùng với trí tuệ sâu sắc, đạo đức trong sáng là cơ sở vô cùng quan trọng để con người vững tin và tự lựa chọn được con đường, đưa ra được những quyết định đúng đắn trong những hoàn cảnh cụ thể, không bị tác động bởi yếu tố ngoại cảnh, nhất là những tiêu cực của xã hội. Vì vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định đạo đức cách mạng là nguồn nuôi dưỡng và phát triển con người, như gốc của cây, ngọn nguồn của suối. Thực hiện lời dạy của Người, SV sư phạm cần trau dồi đạo đức cách mạng, đạo đức nghề nghiệp, đạo đức của người thầy giáo trong tương lai. Biết trân

trọng các giá trị đạo đức của dân tộc, xác định trách nhiệm, nghĩa vụ của bản thân, tư cách, tác phong đúng đắn của người công dân.

Phẩm chất đạo đức chỉ được xây dựng trên cơ sở sự tự giác tu dưỡng đạo đức của mỗi người. Để có được đạo đức cách mạng nhà giáo, đòi hỏi mỗi SV sư phạm phải tự giác rèn luyện thông qua hoạt động thực tiễn, công việc, trong các mối quan hệ, không lừa dối, không chủ quan, phải thấy rõ cái tốt, cái xấu của bản thân để phát huy những ưu điểm và khắc phục những hạn chế, tiêu cực. Trên thực tế, mọi sự “thoái hóa” trong đạo đức đều bắt nguồn từ việc thiếu tự giác rèn luyện, không nghiêm khắc với bản thân, nhất là khi có điều kiện khó khăn hoặc ở trong môi trường dễ nảy sinh tiêu cực. Do đó, để giữ gìn được đạo đức cách mạng, cần không ngừng tu dưỡng, rèn luyện, phải luôn ý thức và chăm lo như “cơm ăn, nước uống” hàng ngày. Không ham địa vị, công danh, không lấy của công biến thành của riêng, biết lấy lợi ích quốc gia, dân tộc đặt lên trên lợi ích của bản thân. Phải chí công, vô tư đối với mọi người, với công việc, không kiêu căng, tự mãn, có ý thức chống lãng phí, xa hoa, luôn thân ái, đoàn kết với mọi người, không ngại khó khăn, gian khổ, luôn phấn đấu vì lợi ích chung (xã hội công bằng, dân chủ, tiến bộ, văn minh). Luôn có ý thức thực hành tự phê bình và phê bình nghiêm túc để giúp nhau cùng tiến bộ, ủng hộ, khuyến khích lối sống văn minh, phù hợp với bản sắc dân tộc, tích cực, chủ động phê phán những biểu hiện của lối sống lạc hậu, ích kỉ, vụ lợi.

2.3. Giáo dục tinh thần đoàn kết, nâng cao ý thức tổ chức kỉ luật, kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân và chủ nghĩa tự do trong SV. SV sư phạm cần xung kích đi đầu trong sự nghiệp cách mạng, cần có tinh thần đổi mới tạo ra động lực lớn phát huy khả năng sáng tạo của thế hệ trẻ. Tích cực tham gia các phong trào tình nguyện, chia sẻ khó khăn, giúp đỡ cộng đồng là lí tưởng cách mạng cao đẹp của thanh niên hiện nay. Mỗi SV cần có ý thức tự giác, nâng cao ý thức tổ chức kỉ luật, có lòng tự trọng, luôn giữ gìn phẩm chất đạo đức, danh dự cá nhân. Cụ thể lòng tự trọng đó là ý thức tôn trọng kỉ luật, tôn trọng tập thể, tin tưởng sâu sắc ở trí tuệ của tập thể, của nhân dân. Bởi ý thức tổ chức kỉ luật cách mạng bao giờ cũng gắn liền với tình cảm, niềm tin và tinh thần tập thể. Đây chính là nguồn gốc của sức mạnh. Vì vậy, phải luôn đứng trong tập thể, tổ chức, luôn chấp hành những quy định của tổ chức, tập thể. Tinh thần tập thể và niềm tin cách mạng bắt nguồn từ việc giác ngộ lí tưởng cách mạng, luôn nhận thức rõ mục tiêu “độc lập dân tộc và

hạnh phúc nhân dân” cũng chính là ước mơ, hoài bão, khát vọng của bản thân của mình, luôn có tinh thần đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau để cùng tiến bộ với ý thức “mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người”. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng căn dặn thanh niên phải luôn luôn đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân. Vì theo Người, chủ nghĩa cá nhân dễ ra mầm thứ bệnh nguy hiểm: quan liêu, mệnh lệnh, bè phái, chủ quan, tham ô, lãng phí... Nó trói buộc, bịt mắt những nạn nhân của nó, những người này bất cứ việc gì cũng xuất phát từ lòng ham muốn danh lợi, địa vị cho cá nhân mình, chứ không nghĩ đến lợi ích của giai cấp, của nhân dân. Chủ nghĩa cá nhân là kẻ địch hung ác của chủ nghĩa xã hội.

Để làm tốt mục tiêu này, mỗi SV sư phạm phải luôn phấn đấu là người “trung thành, sáng tạo, tận tụy, gương mẫu”, cụ thể là: - Trung thành với mục tiêu, lí tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam; kiên định lập trường của chủ nghĩa Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, nói và làm đúng chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, không ngừng học tập, rèn luyện nâng cao phẩm chất, đạo đức, nhận thức chính trị; tích cực đấu tranh phê bình và tự phê bình; - Nắm vững và vận dụng sáng tạo chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước vào hoạt động thực tiễn. Tìm tòi nghiên cứu, phát huy sáng kiến, đổi mới phương pháp hình thức học tập cũng như giảng dạy. Tích cực học tập, không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, làm chủ các thiết bị khoa học, kĩ thuật và công nghệ hiện đại trong quá trình dạy học, thực hiện nhiệm vụ; - Khi thực thi công việc phải tận tụy hết mình, phải “mình vì mọi người”, không lợi dụng vị trí, chức vụ được giao gây phiền hà, sách nhiễu cho nhân dân, HS. Nêu cao tinh thần trách nhiệm, hết lòng phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân, hoàn thành tốt công việc được giao với chất lượng tốt nhất, đảm bảo thời gian, tiến độ theo yêu cầu nhiệm vụ; - Gắn bó mật thiết với nhân dân, sống trong sạch, lành mạnh, giản dị, tiết kiệm. Tích cực tham gia các phong trào thi đua yêu nước và hành động cách mạng. Đoàn kết xây dựng trường lớp vững mạnh, kiên quyết đấu tranh chống các biểu hiện tiêu cực, các tệ nạn xã hội, tích cực tham gia các hoạt động xã hội trong nhà trường cũng như ngoài xã hội.

2.4. Làm tốt công tác giáo dục thanh, thiếu niên và nhi đồng. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhận thức rằng cách mạng muốn thành công, trước hết phải tập hợp lực lượng cách mạng, muốn thức tỉnh

dân tộc đi theo con đường cách mạng thì trước hết phải giác ngộ cách mạng cho thanh niên và từ thức tỉnh thanh niên để thức tỉnh dân tộc. Trong tác phẩm *Bản án chế độ thực dân Pháp* (1925), Người đã viết: “Đông Dương đáng thương hại! Người sẽ chết mất, nếu đám thanh niên già cỗi của Người không sớm hồi sinh”. Người không chỉ kêu gọi, thức tỉnh thanh niên mà còn trực tiếp đến với họ, tổ chức, dẫn dắt họ vào con đường đấu tranh.

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Người luôn quan tâm đào tạo, bồi dưỡng lực lượng thanh, thiếu niên để phục vụ sự nghiệp cách mạng. Ngay sau khi Cách mạng tháng Tám thành công, nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra đời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết những lời thiết tha trong *Thư gửi các cháu HS nhân ngày khai trường* (9-1945): “Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em” [2; tr 35]. Trong *Thư gửi thanh niên và nhi đồng toàn quốc nhân dịp Tết Nguyên đán 1946*, Người đã dành những lời đẹp nhất để ca ngợi tuổi trẻ và vai trò của thế hệ trẻ: “Một năm khởi đầu từ mùa xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”. Trong *Thư gửi các bạn thanh niên* (năm 1947), Người khẳng định: “Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Thật vậy nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do các thanh niên”.

Tuy nhiên, trong thực tế, vai trò, sức mạnh của thanh niên không phải là cái có sẵn, bất biến và tất yếu. Muốn huy động sức trẻ, Đảng, Nhà nước phải thực hiện thành công chiến lược “trồng người”. Chiến lược đó được Chủ tịch Hồ Chí Minh đúc kết trong Đại hội giáo viên giỏi toàn quốc năm 1958: “Vì sự nghiệp mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người”. “Trồng người” xét về khía cạnh nào đó cũng giống như trồng cây. Nếu trồng cây phải chăm lo, vun xới mầm cây nhỏ bé, yếu ớt để nó phát triển thành cái cây khỏe mạnh, có ích cho đời thì “trồng người” cũng phải bắt đầu bằng việc dạy dỗ, uốn nắn, giáo dục từ khi còn thơ ấu. Người cho rằng bộ óc của trẻ em “trong sạch” như một tấm lụa trắng, nhuộm xanh thì nó sẽ xanh, nhuộm đỏ thì nó sẽ đỏ, vì vậy sự nghiệp “trồng người”, có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ. Từ những chỉ dạy của Người về vai trò to lớn của giáo dục, SV sư

(Xem tiếp trang 12)

tranh khó khăn, phức tạp, lâu dài cần sự hợp sức, hợp lực của toàn Đảng và toàn dân. Ngày nay, sau 30 năm đổi mới đất nước, những lời di huấn của Người vẫn còn nguyên tính thời sự.

3. Kết luận

Như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh về thể chế chính trị trong thực hiện chính sách xã hội được hình thành trong quá trình tìm đường cứu nước và không ngừng bổ sung, hoàn thiện trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Tư tưởng của Người về thể chế chính trị trong thực hiện chính sách xã hội là kết tinh những giá trị nhân đạo, nhân văn của dân tộc, những giá trị văn minh phương Đông, phương Tây và những giá trị khoa học, cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin. Dưới ánh sáng lí tưởng của Người, nhân dân ta đã đi theo Đảng làm Cách mạng tháng Tám thành công, tiến hành hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mĩ, cứu nước

thắng lợi và ngày nay đang tiến bước trên con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội. □

Tài liệu tham khảo

- [1] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 4) (2009). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 2) (2009). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 1) (2009). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [4] *Văn kiện Đảng toàn tập* (tập 2) (1998). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Ngô Đăng Tri (2013). “*Hồ Chí Minh với việc thiết lập hệ thống chính trị Việt Nam dân chủ cộng hòa năm 1945*”. Tạp chí Lịch sử Đảng, số 272, tháng 7, tr 58-64.
- [6] *Văn kiện Đảng toàn tập* (tập 7) (2000). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [7] *Văn kiện Đảng toàn tập* (tập 8) (2000). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [8] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 12) (2009). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.

Giáo dục đạo đức cho sinh viên...

(Tiếp theo trang 7)

phạm vừa là chủ nhân tương lai của đất nước vừa là người sẽ vun trồng, chăm lo cho thế hệ thanh, thiếu niên và nhi đồng nên cần phải làm tròn nhiệm vụ “trồng người”, phải là nơi đoàn kết, tập hợp thanh, thiếu niên và nhi đồng để giáo dục họ thành những chủ nhân tương lai của đất nước kế tục nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, một tấm gương sống còn có giá trị hơn 100 bài diễn văn tuyên truyền và thầy cô giáo là những người đi khai sáng trí tuệ, mở mang trí thức, thắp sáng ngọn lửa tâm hồn cho HS. Người cho rằng: giáo dục được người thầy giáo, là được cả một thế hệ, người thầy tốt thì ảnh hưởng tốt, người thầy xấu thì ảnh hưởng xấu; một tấm gương sáng của người thầy sẽ có cả một thế hệ noi theo, ngược lại một hành vi xấu của người thầy có thể làm ảnh hưởng đến niềm tin cả một lớp người. Vì vậy, để nâng cao chất lượng dạy học, SV sư phạm phải rèn luyện mình trong thực tiễn hoạt động xã hội để tích lũy cho bản thân những kinh nghiệm và vốn sống thực tiễn.

Để thực hiện lời căn dặn của Người, thanh niên nói chung và SV sư phạm nói riêng phải có trách nhiệm lớn với sự nghiệp chăm sóc, giáo dục thiếu niên, nhi đồng, luôn luôn chú ý dìu dắt và giáo dục thiếu niên, nhi đồng, làm gương tốt về mọi mặt cho đàn em noi

theo. Vì thiếu nhi là thế hệ măng non của đất nước, nên cần được vun đắp và bồi dưỡng để từng bước hình thành cho các em bản chất tốt đẹp cũng như lí tưởng cách mạng. Để làm tốt nhiệm vụ này, mỗi SV sư phạm phải là tấm gương sáng cho thiếu niên, nhi đồng noi theo.

Là nhà giáo dục vĩ đại, với tinh thần “*Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người*”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn và có những định hướng rất căn bản cho Đảng, Nhà nước ta, cho toàn xã hội nói chung, cũng như ngành giáo dục nói riêng về công tác GD-ĐT nói chung, GDĐĐ cho thế hệ trẻ, cho HS, SV nói riêng. Vì vậy, việc nghiên cứu, tìm hiểu những quan điểm tư tưởng của người, qua đó, giáo dục cho thế hệ trẻ phẩm chất đạo đức cách mạng cần thiết là vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong tình hình hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

- [1] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 14) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 4) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 5) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [4] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 6) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 7) (2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.